

Реброва О.Є. Організаційно-методичні стратегії навчання мистецтва в освітньому просторі України // Мистецтво і освіта .– № 2 (80), 2016. – Київ: Педагогічна думка, 2016. – С. 2-6

УДК:378+373.67+ 37.013.77

Реброва Олена Євгенівна,
*доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри музичного мистецтва і хореографії
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»*

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ СТРАТЕГІЇ НАВЧАННЯ МИСТЕЦТВУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ УКРАЇНИ

У статті висвітлено питання організаційно-методичного забезпечення процесу навчання мистецтву в умовах сучасних викликів, які постають в освітньому просторі України. Визначено стратегічні напрями, що оптимізують процес навчання мистецтву дітей та молоді, є альтернативними до традиційних усталених організаційних форм: класно-урочна, гурткова, лекційна. Обґрунтована доцільність кожного із стратегічних напрямів. Визначено відповідні до них наукові підходи, домінуючі принципи та організаційні форми.

Ключові слова: організаційно-методична система; організаційно-методичні стратегії, навчання мистецтву, освітній простір.

Мистецька освіта України послуговується художньо-ментальними властивостями мистецтва з метою вирішення низки завдань, що охоплюють різні рівні та ланки освітнього простору України.

А втім, практика мистецької освіти все ж випереджає теоретичні досягнення. З одного боку, практика навчання мистецтву зумовлена нормативним фактором, підпорядкованістю вимогам різноманітних «концепцій», «положень», що вказують на стратегічний розвиток мистецького навчання та виховання молоді. З іншого боку, стохастичні явища в культурі, мистецтві впливають на

художньо-естетичний досвід молоді шляхом проникнення в її життя та спілкування. Цей фактор майже не враховується в методичних порадах та положеннях. Водночас учителі мистецьких дисциплін, зокрема музики, хореографії, художньої культури знаходяться на перетині реального та віртуального художньо-естетичного буття дитини, що й вимагає від них особливої винахідливості, творчого підходу, нестандартних шляхів залучення дітей до високоякісного мистецтва.

Швидкі динамічні зміни в мистецтві, в інформаційному та соціокультурному просторі України, а також зменшення часових параметрів на дисципліні мистецтва у школі, взагалі тенденція до нівелювання значущості мистецького навчання зумовлюють пошук альтернативних організаційно-методичних систем, спроможних оптимізувати процес навчання мистецтву.

Майже всі ґрунтовні дослідження обов'язково орієнтуються на створення не просто методики, а організаційно-методичної системи (А.Козир, О.Єременко, О.Лобова, Н.Сегеда, Т.Стратан-Артишкова, Н.Попович, В.Федоришин та ін.). Конкретно зауважимо на організаційно-методичній системі музично-педагогічного процесу у вищій школі: формуванні духовного потенціалу майбутнього вчителя у працях О.Олексюк, М.Ткач; організаційно-методичної системи формування художньої культури майбутнього вчителя в дослідженні О.Щолокової; моделі професійного становлення вчителя мистецьких дисциплін та її організаційно-методичного забезпечення в роботі В.Орлова. Слід відзначити організаційно-методичну систему навчання обдарованих учнів на базі шкіл естетичного профілю (О.Комаровська).

Організаційно-методичні системи як нелінійні, відкриті форми навчання мистецтву стають чинником взаємодії педагогічних потенціалів різних видів мистецтва, що посилює їх вплив на духовність особистості. Так, наприклад, виникла система поліхудожнього виховання Б.Юсова (термін запропонований науковцем у 1987 році). У його концепції поліхудожність – це розуміння

мистецтва як первісної основи мислення людини за ступенем спільності та значущості для людського духу [8, с. 214].

Ця ідея була актуальною, оскільки відповідала парадигмі міждисциплінарних досліджень, що спрямовані на відкриття нового знання засобами наукової інтеграції. У мистецькій освіті актуалізувалася теза Я.А.Коменського стосовно того, що не можна вивчати окремо те, що виникало як єдине. Зазначене вплинуло й на розробку теоретико-методичних засад мистецької інтеграції у ЗНЗ України. Орієнтиром для вчителів музики та образотворчого мистецтва стала розроблена колективом науковців, співробітників Інституту проблем виховання АПН України (Масол Л.М. (наук. керівник), Ганнусенко Н.І., Комаровська О.А., Ничкало С.А., Оніщенко О.І., Рагозіна В.В.) Концепція художньо-естетичного виховання учнів, а також Державний стандарт початкової і основної школи. Саме ці документи стали підґрунтям системи інтегрованого навчання мистецтву у початковій і основній ланках ЗНЗ (Л.Масол), викладання художньої культури (Н.Миропольська), що була започаткована у межах Всеукраїнського експерименту «Художньо-естетична освіта і виховання учнів ЗНЗ у процесі впровадження інтегрованих курсів» (2007-2013 р.р.) більше ніж у 15-ти областях України і продовжує успішно реалізовуватися й поширюватися у загальноосвітніх навчальних закладах України.

Сьогодні ми вже можемо підвести певні підсумки, що вказують на достатній рівень художньої освіченості випускників шкіл, що навчалися в умовах запровадження експериментальної програми. Між тим, варто вказати, що жодного часу в межах експерименту на викладання дисциплін мистецтва не було знято з розкладу. В деяких школах викладали провідні науковці, здійснювалися пошуки цікавих форм, бінарних уроків. Однак ані уроки музики, ані образотворчого мистецтва не втрачали своєї унікальної властивості впливати на творчий розвиток дітей. Якісним методичним забезпеченням цієї системи були посібники, монографії, зокрема: підручники з «Мистецтва» на всю паралель класів – від початкової до старшої ланок (Л.Масол і посідовники – автори підручників),

навчально-методичне забезпечення викладання «Художньої культури» (Н.Миропольська), колективні монографії «Технології інтегрованого навчання у просторі урочної і позаурочної роботи в ЗНЗ» (Л.Масол, Н.Миропольська, О.Комаровська та ін.).

Досвід інтегрованої мистецької освіти зарубіжжя і України обговорюється вченими лабораторії мистецької освіти і художньо-естетичного виховання ІПВ НАПН України і педагогами мистецьких дисциплін на щорічних (з Всеукраїнських і вже 5-ть років як Міжнародних школах методичного досліджу з проблем мистецької освіти у м. Миколаїв (Україна).

Наведені приклади ми визначаємо як системи результативності і процесуальності, їх відрізняє те, що вони вказують на процес, завдяки якому було отримано результат. Однак, наукового визначення організаційно-методичних систем як альтернативного ресурсу навчання мистецтву в їх розмаїтті в науковій літературі представлено не було. **Мета статті:** на основі узагальнення наукової літератури та педагогічного досвіду представити найбільш актуальні організаційно-методичні тенденції навчання мистецтву, які відповідають певним напрямкам альтернативного педагогічного ресурсу мистецької освіти.

Розглядаючи організаційно-методичні системи в педагогічній теорії і практиці, ми дійшли висновку, що вони є найбільш усталеними, такими, що важко оновлюються. Це пояснюється існуючими формами організації навчання: класно-урочна, лекційна. Проте, інноваційний характер організаційно-методичних систем, що застосовуються в мистецькій освіті, сьогодні відбувається саме в площині організації. Нагадаємо, що в основі поняття «організація» лежить стародавнє латинське «organize» – «повідомляю», «влаштуваю», що тлумачиться як об'єднання індивідів в єдине ціле для спільної дії. Ми розглядаємо організаційно-методичні стратегії мистецької освіти як векторальний набір комплексів методичного забезпечення, ядром яких є інновації в організації художньо-творчого, розвивального, навчального процесів активного засвоєння мистецтва.

Вибір таких стратегій на сьогодні зумовлений факторами: зменшенням нормативного часу вивчення мистецтва в загальноосвітній школі; збільшення попиту на засвоєння мистецтва у творчих колективах, студіях як засобу творчого розвитку та самореалізації; потужним впливом нового явища – віртуальної естетики, зумовленої використанням світового мистецтва в оформленні відеопродукції розважального, ігрового характеру, що не виключає й просвітницького аспекту; відкритість глобалізаційного світу, що спонукає до врахування полікультурних реалій під час навчання мистецтву; інтеграційні тенденції в мистецькій освіті, що зумовлюють об'єктивно створені поліхудожні умови навчання.

Відповідно до завдань мистецької освіти України та умов, у яких сьогодні вона реалізується, стратегічними тенденціями до побудови організаційно-методичних систем на усіх рівнях можна вважати такі напрями: *проективний, неформальний та інформальний, міждисциплінарний, полімодальний, крос-культурний та полікультурний, агоністичний.*

Проективний напрям: організаційно-методичні системи, що побудовані на проектних технологіях, у яких домінуючим принципом є принцип партисипації: залучення учнів, студентів до організації процесу навчання [2; 5]. Принцип партисипації вважається надбанням теорії та практики управління, а втім, він історично використовується в музичному навчанні під час залучення учнів до співтворчості, обговорення художньої ідеї твору тощо. Організаційними формами переважно обираються різноманітні комбінування роботи малих груп. Визначення ідеї (у нашому випадку, навчання музики або інших видів мистецтва); розподіл завдань між групами, добір інформаційного, ілюстративного матеріалу, komponування його у відповідності до ідеї та обраного жанру; безпосереднє проведення заходу; обговорення результатів та можливої перспективи нових проектів – ось основні етапи проектної технології.

Цей напрям є дуже актуальним, оскільки дозволяє поєднати вирішення завдань музичного навчання, які за браком часу не можуть бути ефективно

розглянуті; з іншого боку, ця організаційна стратегія має у своєму ресурсі години позашкільного виховання, у межах якого проекти здійснюють функцію поглиблення та продовження навчального процесу.

Неформальний та інформальний напрям: організаційно-методичні системи, що зорієнтовані на потенціал неформальних (добровільна музично-педагогічна діяльність особистості, яка здійснюється незалежно від формального навчання в педагогічному закладі освіти, реалізується здебільшого в музично-творчих колективах і не супроводжується виданням диплома офіційного зразка [4, с. 245]) та інформальних (самоорганізована самоосвіта, індивідуальна пізнавальна діяльність, життєвий, соціальний досвід; неорганізоване опанування інформації, яке зазвичай не є цілеспрямованим [4, с. 246]) форм здобуття освіти та самоосвіти. Це переважно такі організаційні форми, які сьогодні розповсюджені через мережу різноманітних курсів, студій, палаців творчості молоді тощо. Не можна не вказати й на стохастичні явища в соціокультурному просторі, що потребує фахової мобільності від учителів. Інколи в питаннях сучасного музичного, особливо естрадного мистецтва, учні орієнтуються краще за вчителів.

Вкажемо також на вплив віртуально-естетичного феномена. Саме інформаційні технології, які послуговуються художніми засобами виразності, стають найбільш міцним трансформатором певної художньої інформації, яку дитина може сприймати позасвідомо. Наприклад, музичний супровід мультфільму, у якому використовується твір Р.Шумана «Дід Мороз», дозволяє не лише проглянути цікавий мультфільм, але й почути гарну музику, яка ілюструє яскраві образи і допомагає емоційно пережити їх художньо-естетичній контекст.

Міждисциплінарний напрям: організаційно-методичні системи, що ґрунтуються на міждисциплінарному синтезі у галузі мистецьких та гуманітарних дисциплін. Слід наголосити, що міждисциплінарні дослідження на сьогодні вважаються найбільш ефективними для наукового пізнання. Певним чином з міждисциплінарністю кореспондується розроблена в системі мистецької освіти ідея інтегрованого вивчення дисциплін мистецтва. Ця ідея актуалізована фактором об'єктивно існуючого поліхудожнього середовища навчання студентів

педагогічних університетів. Наше дослідження присвячене формуванню художньо-ментального досвіду показало суттєвий вплив сумісного навчання музикантів та хореографів, особливо в межах інтегрованого викладання світової художньої культури. У ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імен К.Д.Ушинського» ця дисципліна викладається не за видами мистецтва, а за історико-стильовим принципом, у межах якого усі види мистецтва поєднані. Така практика дуже доцільна для майбутньої фахової діяльності студентів. Їхня педагогічна практика з викладання художньої культури в школі базується саме на такому принципі. Окрім того, генералізуючим початком стає ідея зіставлення та сполучання засобів мови різних видів мистецтва. Ця стратегія забезпечує набуття методичного та інноваційно-технологічного досвіду. Так, наприклад, в проєкті “Мова архітектури” студенти були адаптовані к роботі в умовах бінарного уроку, тому вони обрали комбіновану форму: урок-образ; урок-демонстрація, урок-екскурсія. Мета уроку полягала у визначенні засобів виразності архітектури як виду мистецтва та в усвідомленні її спільності та розбіжності з іншими видами мистецтва. Студенти визначили таку мету як тактичну, а стратегічною було формування художнього світосприйняття учнів навколишнього «архітектурного середовища». Безумовно, було здійснено аналіз відомою фрази: «Архітектура – застила музика» саме в контексті зіставлення засобів виразності. Виявилось, що учні, які сприймали урок студентів, не звертали уваги на архітектуру свого міста, не виявляли зацікавлення та критичного ставлення до цього виду мистецтва. Але на наступних уроках вони згадували вивчену тему із зацікавленням.

Повертаючись до методології міждисциплінарного напрямку, вкажемо, що в ньому закладений інший потенціал. Йдеться про тектологію (організаційна наука в концепції О.Богданова [1]), згідно з якою, усі науки мають спільні методи. Ці ідеї знайшли продовження в синергетичній парадигмі. Цікавою, на нашу думку, є трансформація цієї спільності у сферу творчості. Так, наприклад, Е.Соснін і Б. Пойзнер застосовують міждисциплінарний підхід в інтерпретації творчості через обґрунтування двох тез: творчість природи і творчість людини – різні сфери

творчості, які мають спільне генетичне коріння; для поглибленого розуміння феномена творчості необхідні системні узагальнення багатьох синтезуючих дисциплін, зокрема синергетики, а також полідисциплінарні дослідження [7].

Визначаючи цей напрям, вкажемо, що він спирається на художньо-ментальний підхід, дозволяє поєднати вплив декількох факторів, а саме: комунікативність фахового середовища навчання, регіональні цінності та традиції, полікультурні та поліхудожні реалії тощо [6]. Домінуючими є принципи синергії, інтеграції, поліхудожнього середовища навчання. Організаційними формами інколи стають бінарні уроки, залучення до уроку альтернативного художнього матеріалу, нерідко із запрошенням творчих особистостей: на уроки музики запрошуються поети, актори, художники; на уроки образотворчого мистецтва – музиканти, хореографи тощо.

Полімодальний напрям: організаційно-методичні системи цілеспрямовано розраховані на поєднання різних модусів діяльності, почуттів, психологічних та ментальних процесів. Цей напрям за формами спирається як на здійснення проєктів, так і бінарні уроки. Під час проведення бінарних уроків діти мають можливість малювати образи музичних творів, які вони їх уявляють; вони можуть уявити, яка музика більш відповідна до настрою картини, як поєднуються між собою засоби виразності музики та образотворчого мистецтва. Головне, щоб процес навчання активізував різні модуси сприйняття та творення мистецтва.

Справедливо кажуть, що нове – це забуте старе. Ми в цьому переконалися, коли з творчою лекцією до факультету музичної і хореографічної освіти ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» у травні 2015 року приїжджала професор Ієрусалимської академії музики і танцю, Т.Й. Вендрова. Вона продемонструвала активні методи сприйняття музики, які колись досить кваліфіковано застосовувалися на уроках у школі. Але в Ізраїлі вони знайшли своє нове прочитання. Науковець згадувала про це у своїх публікаціях [3]. Йдеться про рухові методи музичного сприймання. Діти показують руками в певній траєкторії та алгоритмах рухів музичні образи, розгортання музичної форми, її драматургію. Це не просто вільні рухи, це мова

рук, які передають мову музики. Після цікавих тренінгів професор пропонувала відео таких уроків і навіть рухове сприйняття концертів. Діти чітко орієнтувалися в будові твору, вони правильно показували руками штрихи, напрям мелодії, навіть фактуру. Повтори теми вимагали повтору рухових елементів. Ми не будемо давати кваліфіковану оцінку методики як такої, можемо лише констатувати з побаченого, що музика викликає дуже велику зацікавленість у дітей різного віку, вони вміють її слухати, більш глибоко проникати в її образи та засоби виразності, якими вони передаються. Отже, цей напрям ми відносимо також до полімодальних, оскільки він знаходиться в площині активізації слухового та кінестетичного сприйняття музики. А втім, до нього може бути доданий ще й зоровий модус, оскільки нерідко в цій методиці застосовуються наочні схеми рухів рук, навіть малюється «ментальна карта твору». Це розвиває ризоматичне мислення, яке набагато продуктивніше, ніж лінійне.

Домінуючим принципом у цьому напрямі є стимулювання розвитку різноманітних почуттів під час сприймання музики. Даний принцип кореспондується з акмеологічних та антропологічних підходів, які на сьогодні стають актуальними в процесах навчання мистецтву та розвитку творчої особистості.

Крос-культурний та полікультурний напрям: організаційно-методичні системи, які розраховані на здійснення навчання мистецтву в умовах полікультурного середовища навчання, або з метою підготовки до життя в такому середовищі. Важливу роль тут відіграє змістовий компонент, який і зумовлює організаційні форми. Це пояснюється тим, що «діалог культур» (М.М.Бахтін, В.С.Біблер) здійснюється саме через діалог культурних цінностей та культурної спадщини різних народів. Це важливо враховувати в полікультурних регіонах, де мешкають представники різних етносів. Вони дотримуються своїх свят, своїх традицій, релігійних канонів, вони є представниками своєї культури, своєї ментальності. Але спільне проживання в одному регіоні зумовлює потребу бути компетентними в традиціях усіх його представників, що є основою міжетнічної

толерантності. Через мистецтво таку якість сформувати набагато ефективніше, ніж через інші канали поінформованості.

Останнім часом в дослідженнях з проблем музичного навчання все частіше зустрічаються дисертації з проблем полікультури і полікультурної освіти, яка в зарубіжній педагогіці позначається як мультикультурна освіта (J.Banks, G.Gay, M.Craft, C.Sleeter). На практиці ми спостерігаємо збільшення заходів, які присвячені тим чи іншим святам різних етносів. Отже, саме свято, його зміст зумовлює організаційно методичні форми.

Ще одна тенденція, яка має крос-культурну функцію, – проведення тижнів культури тієї країни, мова якої вивчається в школі: німецької, англійської, французької, польської тощо. Це гарний привід ознайомитися з музикою цих країн, з традиціями, а також згадати видатних композиторів, виконавців, танцюристів тощо, які є її найкращими представниками.

Агоністичний напрям: організаційно-методичні системи, які цілеспрямовані на реалізацію умов благородного змагання, конкурентоспроможності, визначення рейтингу тощо. Ми позначили цей напрям грецьким словом, оскільки принципи агоністики в педагогіці походять саме з традицій грецької культури. Навчання мистецтву завжди передбачало два види презентації досягнень: концертний, або виставочний, або показ (у хореографії) та конкурсний. Конкурс обов'язково передбачає чітко розроблені програмні вимоги та критерії оцінювання. Але на жаль, принцип благородного змагання та оприлюднення справедливих результатів порушується через появу додаткових факторів. Конкурси для дітей мають бути, перш за все, справедливими, діти мають усвідомлювати свої переваги та недоліки і ставитися до них з розумінням: вибудовувати стратегії на поліпшення результатів. Отже, домінуючими принципами у цьому напрямі є: принцип стимулювання особистісних досягнень, мотивації творчого росту; неупередженого та справедливого оцінювання досягнень.

Ось основні методичні аспекти, які характеризують кожний з окреслених нами напрямів організаційно-методичних стратегій навчання мистецтву.

Висновки. Узагальнення теоретичних досліджень та аналіз педагогічної практики дозволив констатувати наявність таких стратегічних напрямів: *проективний, неформальний та інформальний, міждисциплінарний, полімодальний, крос-культурний та полікультурний, агоністичний*. У кожному з них виявляються наукові підходи, домінуючі принципи, певні характерні організаційні форми.

Проективний напрям: принципи партисипації, педагогічного менеджменту; організація навчального процесу через роботу в малих групах.

2. *Неформальний та інформальний напрям*: аксіологічний підхід та опору на принципи критичного ставлення до смислового контексту твору, принцип опертя на вітальний мистецький досвід, врахування віртуально-естетичного фактора мистецької самоосвіти; організаційні форми інтерактивного характеру, під час яких художньо-естетичні домінанти відіграють організаційну роль.

3. *Міждисциплінарний напрям*: художньо-ментальний та когнітивний підходи; принцип інтеграції, синергії, врахування поліхудожнього середовища навчання; організація навчання у формі бінарних уроків або із застосуванням різноманітних художньо-інформаційних ресурсів нерідко із запрошенням творчих особистостей або вчителів інших предметів навчання.

4. *Полімодальний напрям*: акмеологічний та антропологічний підходи; принцип стимулювання розвитку різноманітних почуттів, формування творчої особистості; альтернативні форми навчання (відвідування театру, музеїв з подальшим включенням здобутого досвіду в навчальний процес), або включення в навчальний процес різних видів творчої діяльності (малювання на уроках музики, прослуховування музики під час малювання тощо).

5. *Крос-культурний та полікультурний напрям*: художньо-ментальний, етнокультурний підходи; принципи «діалогу культур», врахування полікультурного середовища навчання, опора на регіональні особливості соціокультурного простору. Проектні форми організації, тематичні часово-продовжені заходи.

б. *Агоністичний* напрям: акмеологічний та антропологічний, особистісно-орієнтований підходи; принципи стимулювання особистісних досягнень, мотивації творчого росту, неупередженого та справедливого оцінювання досягнень; конкурсні, рейтингові, ігрові форми.

Перспективи подальших досліджень.

Безумовно, кожний з напрямів, що представляє стратегію організаційно-методичних системи навчання мистецтву, має свої переваги, свій педагогічний потенціал, який ще треба докладно дослідити та побудувати на цій основі ґрунтовні методичні розробки. Окрім того, кожний з напрямів передбачає запровадження відповідних до них елементів системи методичного забезпечення: педагогічних умов та методів, технік і технологій. Але найголовнішим є змістова складова, яка й наповнює систему смыслом, художніми ідеями, які є найактуальнішими в часи складних держаних випробувань, націотворення, зміцнення духовності нації.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Богданов А. Очерки организационной науки [Электронный ресурс] / А. Богданов. – Режим доступа: www.magister.msk.ru/library/revolt/bogda001.htm
2. Быстрой Е.Б. Межкультурно-партисипативный подход как теоретико-методологическая стратегия формирования межкультурной педагогической компетентности [Электронный ресурс] / Е.Б. Быстрой // Вестник ОГУ.– 2003. –№6. – С. 78-83. – Режим доступа: http://vestnik.osu.ru/2003_6/13.pdf.
3. Вендрова Т.Й. Система Д. Кабалевского и некоторые аспекты музыкального воспитания в школах Израиля / Т.Й. Вендрова // Учитель музыки, 2011 . – № 4. – С. 13-19.
4. Попович Н.М. Теорія і методика формування професійно-особистісного досвіду вчителя музики в системі неперервної педагогічної освіти: дис. доктора пед. наук спец. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Наталія Михайлівна Попович. – Київ, 2015. – 514 с.

5. Реброва О.Є. Партисипативний підхід у формуванні проектної культури майбутніх учителів / О.Є.Реброва, Н.Є.Татаринцева // *Modern Tendencies in Pedagogical Science of Ukraine and Israel: the way to integration. The 4th issue of the scientific works of Israel and Ukrainian scholars.* – Ariel, 2013. – С. 318–323.
6. Реброва О.Є. *Методологічні основи педагогічної ментальності: культурологічний та професійний аспекти: [монографія]* / О.Є.Реброва. – Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2012. – 283 с.
7. Соснин Э.А. Из небытия в бытие: творчество как целенаправленная деятельность [Электронный ресурс] / Э.А Соснин, Б.Н.. Пойзнер. – Томск : STT, 2011. – 520 с. Режим доступа:
<http://window.edu.ru/resource/579/73579/files/Book.pdf>.
8. Юсов Б. П. Стратегия взаимодействия искусств в воспитании школьников (Новая парадигма). / Б.П.Юсов // *Взаимодействие искусств: методология, теория, гуманитарное образование: Материалы Международной научно – практической конференции. 25 – 29 августа 1997 г.* [Ред. Л.П.Казанцева, сост. П.С.Волкова.]. – Астрахань, 1997. – С. 214 – 220.

REFERENCES

1. Bogdanov A. Ocherki organizacionnoj nauki [Jelektronnyj resurs] / A. Bogdanov. – Rezhim dostupa: www.magister.msk.ru/library/revolt/bogda001.htm
2. Bystraj E.B. Mezukul'turno-partisipativnyj podhod kak teoretiko-metodologicheskaja strategija formirovanija mezhkul'turnoj pedagogicheskoj kompetentnosti [Jelektronnyj resurs] / E.B. Bystraj // *Vesnik OGU.* – 2003. – №6. – С. 78-83. – Rezhim dostupa: http://vestnik.osu.ru/2003_6/13.pdf.
3. Vendrova T.J. Sistema D. Kabalevskogo i nekotorye aspekty muzykal'nogo vospitanija v shkolah Izrailja / T.J.Vendrova // *Uchitel' muzyki*, 2011 . – № 4. – С. 13-19.
4. Popovych N.M. *Teoriia i metodyka formuvannia profesiino-osobystisnoho dosvidu vchytelia muzyky v systemi neperervnoi pedahohichnoi osvity: dys.. doktora*

ped..nauk spets. 13.00.04 – teoriia i metodyka profesiinoi osvity / Nataliia Mykhailivna Popovych. – Kyiv, 2015. □ 514 s.

5. Rebrova O.Ie. Partysypatyvnyi pidkhid u formuvanni proektnoi kultury maibutnikh uchyteliv / O.Ie.Rebrova, N.Ie.Tatarintseva // Modern Tendencies in Pedagogical Science of Ukraine and Israel: the way to integration. The 4th issue of the scientific works of Israel and Ukrainian scholars. – Ariel, 2013. – С. 318–323.

6. Rebrova O.J. Metodologichni osnovy pedagogichnoi' mental'nosti: kul'turologichnyj ta profesijnij aspekty: [monografija] / O.Ie.Rebrova. – Kyi'v: NPU imeni M.P. Dragomanova, 2012. – 283 s.

7. Sosnin Je.A. Iz nebytija v bytie: tvorcestvo kak celenapravlenaja dejatel'nost' [Jelektronnyj resurs] / Je.A Sosnin, B.N. Pojzner. – Tomsk : STT, 2011. – 520 s. Rezhim dostupa: <http://window.edu.ru/resource/579/73579/files/Book.pdf>.

8. Yusov B. P. Stratehyya vzaymodeystvyya yskusstv v vospytanyy shkol'nykov (Novaya paradyhma). / B.P.Yusov // Vzaemodeystvye yskusstv: metodolohyya, teoryya, humanytarnoe obrazovanye: Materyaly Mezhdunarodnoy nauchno – praktycheskoj konferentsyy. 25 – 29 avhusta 1997 h. [Red. L.P.Kazantseva, sost. P.S.Volkova.]. – Astrakhan', 1997. – S. 214 – 220.

Реброва Е.Е. Организационно-методические стратегии обучения искусству в образовательном пространстве Украины

В статье освещены вопросы организационно-методического обеспечения процесса обучения искусству в условиях современных реалий, в которых находится образовательное пространство Украины. Определены стратегические направления, оптимизирующие процесс обучения искусству детей и молодежи, которые являются альтернативными традиционным устойчивым организационным формам. Обоснована целесообразность каждого из стратегических направлений. Определены соответствующие им научные подходы, доминирующие принципы и организационные формы.

Ключевые слова: организационно-методическая система; организационно-методические стратегии, обучение искусству, образовательное пространство.

Rebrova E.E. Organizational-methodical art teaching strategies in the educational space of Ukraine

The article highlights and identifies strategic directions that optimize the art teaching of children and youth process and that are alternatives to sustainable traditional organizational forms. Organizational-methodological strategies of art education are considered as areas of comprehensive methodical providing of actual art teaching tasks, which core are innovations in the organization of artistic and creative, developing, educational processes, active art assimilation on all education levels. Generalization of theoretical research and analysis of pedagogical practice allowed to state the existence of following strategic areas: projective, informal (in two kinds), multidisciplinary, multimodal, cross-cultural and multicultural, agonistic. Expediency of each of the strategic directions is substantiated. Corresponding scientific approaches, dominant principles and organizational forms are determined.

Keywords: organizational-methodical system; organizational-methodological strategies, art teaching, educational space.

